

**Hørings svar til rapporten om
framtidig skolestruktur
i
Sør-Aurdal
fra
Hedalen bygdeutvalg**

Sendt til:
Saksutreder Inger Randi Islandsmoen Kleven

Kopi til:
Rådmannen
Ordføreren
Kommunestyrets medlemmer
Utvalgte media: avisa Valdres, Dagbladet, Nationen, NRK Hedmark og Oppland, OA og Hedalen.no.

Sammendrag av høringsuttalelsen

Hedalen bygdeutvalg ønsker å opprettholde Hedalen barne- og ungdomsskole med 1. – 10. trinn. Dette er i samsvar med målsettinger i kommuneplanen og de lokale partiprogrammene for inneværende periode. Skolen er navet i bygda og har avgjørende betydning for barnas, bygdas og kommunens framtid.

Vi advarer kommunestyret mot å sette i gang en negativ dominoeffekt ved å fjerne hele eller deler av grunnskoletilbudet i Hedalen.

Vi er alle opptatt av å ha et godt sted å bo, en skole eller arbeidsplass som ikke ligger for langt unna, steder der vi kan drive fritidsaktiviteter, og at det er gode kommunikasjoner mellom disse. Livskraftige bygder er nøkkelen til dette i Sør-Aurdal. Og det er de folkevalgte som sitter med nøkkelen.

Skolekvalitet

1/3 av skolene i landet har omtrent samme elevtall som skolen i Hedalen. Det finnes ingen holdepunkter i forskning for å hevde at slike skoler kvalitetsmessig er dårligere enn større. Vi er uansett opptatt av at skolen vår sikres kompetent personell, og at kommunen, foresatte, elever, lærere og bygdesamfunnet sammen skal arbeide for å videreutvikle grunnskoletilbudet i Hedalen.

Barnas beste

Et mål med utredningen er å spare penger. Det rimeligste alternativet er å legge en sentralskole til Bagn. Skulle kommunen velge en slik løsning, vil det bety reisetid på opp mot tre timer – to hele arbeidsdager hver uke – for de elevene som får lengst reisevei. Dette er ikke i tråd med Barneombudets anbefalinger – og heller ikke med vår oppfatning av hva det er som er barnas beste.

Barnekonvensjonens artikkel 3 sier at det det alltid skal tas utgangspunkt i barnets beste når det dreier seg om forhold som berører barn. Sentrale forhold, så som barnets beste, og hva et tap av skolen betyr for oppvekst- og levevilkår, er ikke utredet. Disse elementene burde vært med i en høringsrunde.

Se rundskrivet [Behandling av saker om skolenedleggelse og kretsgrenser Udir-2-2012](#).

Lovpålagte oppgaver

Spørsmål om sentralisering av skolene har ensidig tatt utgangspunkt i økonomi. Dersom kommunen har råd til å sponse idrettshall og bygge kulturhus, så prioriterer man oppgaver som ikke er lovpålagte. Idrettshall og kulturhus har begrensa nytteverdi for store deler av kommunens befolkning, og må derfor stå tilbake for å sikre gode lovpålagte tjenester, - som skolen faktisk er.

Økonomi

De økonomiske rammebetingelsene er helt annerledes nå enn da det ble vedtatt å bestille skolerapporten. Skolene har allerede foretatt betydelige nedskjæringer ved at kommunestyrets krav til innsparing på 2,1 mill. kroner, er innarbeidet i budsjettet for 2015. Generell eiendomsskatt er dessuten innført.

Hva bygda har

Hedalen barne- og ungdomsskole har trolig den best renoverte bygningsmassen. Skolen og barnehagen har rikelig med plass, gode utearealer og enkel tilgang til aktivitetsområdene.

Bygda har en rekke fritidsaktiviteter som i en eller annen form er knyttet opp mot skolen. Samspillet mellom skole, idrett, kirke, lag, foreninger og næringsliv er en vinn-vinn-relasjon i bygdesamfunnet. Vi ønsker at våre fritidsaktiviteter fortsatt skal foregå i nærområdet, hvor skolen og forsamlingslokalet er det naturlige samlingspunktet.

Forutsigbarhet og ro

Vi ber politikerne følge programmene de gikk til valg på. Det skaper troverdighet mellom velgere og folkevalgte. Samtidig ber vi om ro, både i denne og neste kommunestyreperiode, slik at vi sammen med kommunen kan arbeide for økt tilflytting og for å gi de som er bosatt i bygda, forutsigbare og best mulig levevilkår. En fullverdig 1-10-skole er helt avgjørende for at næringslivet i bygda skal kunne rekruttere arbeidskraft og overleve i framtida.

Forventninger og tilbud

Som betydelige bidragsytere i kommuneøkonomien, og særlig nå ved innføringen av generell eiendomsskatt, forventer vi å få noe tilbake. Samtidig tilbyr vi å ta medansvar for skolebygg og uteområde. Foreningen Hedalen Skoles Venner fortsetter sitt arbeid dersom det fullverdige grunnskoletilbudet i Hedalen videreføres.

Vi forventer at våre byråkrater og politiske representanter vil gjøre sitt ytterste, både før og under en mulig forhandling om kommunesammenslåing, for at Hedalen skal få beholde et fullverdig skoletilbud fra 1. til 10. klasse, med full barnehagedekning og et tilfredsstillende SFO-tilbud.

Særlig om ungdomsskolen.

Et fullverdig skoletilbud inkluderer ungdomsskolen. KS-konsulent sin rapport 13/2014 av 31. mai 2014 er den eneste objektive informasjonen vi har å forholde oss til.

Her sies det:

KS-Konsulent vurderer alternativ 5 (HEBU til SAUS) å representere så lavt innsparingspotensial at vi vil fraråde Sør-Aurdal å gå for dette alternativet.

«Fraråde» er en sterk henstilling!

Dersom kommunestyret likevel skulle holde fast ved dette alternativet, kan det ikke oppfattes som noe annet enn ren symbolpolitikk, med betydelige konsekvenser for de det gjelder, i form av reisetid opp mot to hele arbeidsdager per uke.

Dokumentarfilm

I høringsperioden er det laget en [dokumentarfilm](#) om skoleskyss. Fremstående forskere innen skole, barn/ungdom og en lokalkjent bussjåfør er intervjuet i filmen.

Våre konkrete forslag:

Når det gjelder økonomi, foreslår vi følgende:

1. Fjern bidraget til idrettshallen på 15 mill. kroner fra planene. Årlige finanskostnader blir dermed redusert kr 1 050 000, og årlig halleie på kr 800 000 blir borte. Risikoen for at kommunen må ta over et fremtidig driftsansvar for hallen fjernes. (Vi ser for øvrig at det er trukket merverdiavgift på bidraget til Bagn IL. Dette antas å være feil, i det merverdiavgift kun kan trekkes på egne investeringer jfr. lov om merverdikompensasjon i kommuner § 4)
2. Skrinlegg planene om kulturbygg.
3. Bygg ny infrastruktur som dekker behovet som C-blokka representerer, med svømmehall og kombinert gymsal/forsamlingslokale, innenfor en ramme på 50-55 mill. kroner. (kilde: Grovkalkyle oppgitt av byggeteknisk firma med referanser fra tilsvarende bygg.) Byggeramma vil dermed kunne reduseres med anslagsvis 20 mill. kroner (eks. mva. kr 16 mill. kr).

Tilhørende finanskostnader blir dermed redusert med kr 1 120 000. Drifts og vedlikeholdskostnader av «kulturdelen» blir borte, (anslått kr 150 000) samtidig som lønnskostnadene blir redusert, (anslått til kr 150 000)

Samlet sett gir dette en antatt årlig besparelse slik:

Finanskostnader idrettshall	1 050 000
Halleie	800 000
Finanskostnader kulturdel	1 120 000
Drift og vedlikehold kulturdel?	150 000
Lønnskostnader kulturbygg?	150 000
Sum	Kr 3 270 000

Dersom administrasjonen og politikerne ikke er lydhøre for alternative løsninger med en slik besparelse, må merkostnadene knyttet til hall og kulturbygg veltes over på andre kapitler i regnskapet, og ikke belastes skolens budsjetter. Denne storslåtte tanken om idrettshall og kulturbygg skal ikke gå ut over våre barn.

Spørsmål til rådmannen som bes besvart i utredningsarbeidet:

Vi har forsøkt å kvalitetssikre tallene gjengitt ovenfor ved hjelp fra kommunen, men har ikke lykkes med dette. Vi ber om at det i saksutredningen tas stilling til følgende spørsmål:

1. Hva koster ny infrastruktur som erstatter C-blokka med tilstrekkelige undervisningsrom, basseng og kombinert gymsal/forsamlingslokale? Altså en tradisjonell løsning i ett, eventuelt to bygg, og som dekker SAUS sitt behov, men som også ivaretar forsamlingslokalet slik vi kjenner den fra de fleste skoler og samfunn?
 - a. Hva er svømmehallen kalkulert til?
 - b. Hva er undervisningslokalene kalkulert til?
 - c. Hva er gymsal/forsamlingslokalet kalkulert til?
 - d. Hvilke innsparinger i lønnskostnader og driftskostnader vil en tradisjonell modell som kun omfatter skole med gymsal/forsamlingslokale innebære?
2. Vi ser at det er lagt inn 33 mill. kroner som nybygg i det tilfellet at det blir en sentralskole på Bagn.

Dersom det ikke blir snakk om en sentralskole, hvilke investeringer trengs da ved de forskjellige skolene, dvs. hva koster de bygningsmessige endringene for å fortsette den tredelte skolestrukturen?

Innholdsfortegnelse

Sammendrag av høringsuttalelsen.....	2
Spørsmål til rådmannen som bes besvart i utredningsarbeidet:	4
Innledning.....	6
Mandatet og rapporten.....	6
Grunnlaget for rapporten.....	6
Barnets beste og skoleskyss	7
Barnas stemme.....	9
Samfunnsutvikling – på samme lag.....	9
Befolkningsutvikling	10
En frisk kommune i Valdres trenger friske innbyggere	10
Skolekvalitet	11
Skolelokaler og nærmiljø.....	12
Fritidsaktiviteter	12
SFO.....	13
Næringsliv og verdiskaping.....	13
Friskole/andre alternativer	13
KS-rapporten vs. kommunesammenslåing.....	13
Eiendomsmarkedet	14
Flerbrukshus/kulturhus	14
Slagord og identitet!.....	14
Prosessen.....	15
Særlig om ungdomsskolen.	15
Om høringsuttalelsen	16
Konklusjon	16
Nedenstående lag, foreninger og næringsliv tiltrer innholdet i høringsuttalelsen:.....	17

Innledning

Vi viser til kommunens høringsbrev datert 22.12.2014, hvor rapporten *Driftstilpasning skole* datert 22.12.2014 er sendt på høring. Det framgår ikke hva som er rådmannens mening i saken.

Hedalen Bygdeutvalg legger til grunn at denne rapporten så langt fra alene kan være avgjørende for valg av skolestruktur. Økonomi er en viktig del, men vi vil i vårt høringssvar framheve en rekke forhold som ikke lar seg beregne i kroner og øre, og som i særlig grad må vektlegges når det er snakk om barn og barns oppvekstsvilkår, familier, miljø og samfunnsutvikling.

Mandatet og rapporten

Arbeidsgruppas mandat var å vurdere økonomien ved alternative plasseringer av elever, sammenholdt med hva det vil koste å drive en sentralskole plassert på alternative steder.

Arbeidsgruppa antyder både tidsnød og en rekke usikre økonomiske faktorer som kan virke inn på sluttresultatet. Svarene som er gitt, kan dermed ikke brukes med det formål å sette to streker under.

Vi er ikke overrasket over at det på kort sikt beste *økonomiske* alternativet er å samle alle elevene i en sentralskole i delvis eksisterende lokaler, og sende mesteparten av regninga på persontransporten til fylket.

Vi har merket oss at alle alternativene som er utredet er dyrere enn eksisterende struktur.

Når arbeidsgruppa til og med anbefaler å kondemnere alle eksisterende lokaler, for effektivt å hindre konkurrerende virksomhet, har man samlet sett funnet den optimale økonomiske løsningen.

Kontrasten blir stor når det videre forutsettes at det skal bygges kulturhus og idrettshall som en del av tilpasningen, i stedet for å prioritere skolen.

Vi vil minne om at skolen allerede har foretatt betydelige nedskjæringer i sine budsjetter. Kommunestyrets krav til innsparing på 2,1 mill. kroner er innarbeidet i budsjettet for 2015.

Grunnlaget for rapporten

Bakgrunnen for hvorfor skolestrukturen nok en gang ble et tema, var kommunens vanskelige økonomi. Strukturendringene, eller tilpasningene om man vil, kom på banen før kommunestyret valgte å innføre generell eiendomsskatt. Rådmannen så innføring av eiendomsskatt som en løsning, både på kort og lang sikt. Her siterer vi fra hans uttalelse i sak 13/842-14:

Sett i sammenheng med den pågående prosessen med vurderinger av framtidig kommunereform er det betenkelig å redusere tjenestekvalitet og tjenestenivå for kommunens innbyggere framfor å benytte seg av de inntektsmuligheter eiendomsskatt gir. I en evt. framtidig storkommunemodell er det lett å tenke seg at innføring av eiendomsskatt uansett vil bli gjennomført (...)

Vi viser til noen av partiprogrammene for inneværende valgperiode:

Senterpartiet:

Senterpartiet ønsker primært ikke å innføre utvida eiendomsskatt. Dersom det skal være aktuelt å innføre utvida eiendomsskatt, må det være for å forbedre tjenestetilbudet til innbyggerne. (...) Senterpartiet ønsker å opprettholde dagens skolestruktur.

Fremskrittspartiet:

Ingen skoler skal legges ned på grunn av økonomi.

Arbeiderpartiet:

Sør-Aurdal Arbeiderparti vil det beste for barn og unge, og vil jobbe for at alle barn og unge skal utvikle sine liv i trygghet basert på stabile og forutsigbare oppvekstvilkår (...) gjøre grunnskoleundervisningen best mulig i samarbeid med fagmiljøene og de foresatte (...) utvikle oppvekstmiljø, kultur og idrett basert på de unges rettigheter og behov".

Det er hyggelig å kunne konstatere at både administrasjonen og ordførerens parti uttrykker at eiendomsskatt skal gå til å bedre tjenestenivå og tjenestekvalitet. Eiendomsskatt ble som kjent innført med virkning fra og med 2015.

Videre har vi informasjon fra rådmannen om at budsjettbalansen er grei for 2015, og at prognoserte driftsresultater i planperioden er tilfredsstillende.

Inntekstpotensialet fra eiendomsskatten er nesten tre ganger større enn fastsatt nivå i 2015, dvs. at man kan øke inntektene med 18 mill. kroner, fra dagens 9 mill. kr til 27 mill. kroner, under forutsetning av at takstgrunnlaget er riktig.

Tjenestenivået og tjenestetilbudet skulle dermed være sikret, selv om man måtte ønske å innføre en såkalt "handlingsregel". Det er nå en gang politikerne som vil måtte bestemme hva handlingsregelen skal innebære.

Vi vil i det følgende belyse forhold som både dreier seg om økonomi i en større sammenheng, og om kvalitative forhold som er helt avgjørende for enkeltpersoner, grupper, familier, næringsliv, lag og foreninger.

Barnets beste og skoleskys

Barnets beste er det viktigste som skal utredes i saker om skolenedleggelse. Se [rundskriv Udir-2-2012](#). FNs barnekonvensjoner tatt inn i norsk rett og ble tatt inn i rundskrivet i 2012. Dette betyr at kommunen i saker om skolestruktur må vurdere barnets beste, og vi etterlyser disse vurderingene i høringsgrunnlaget.

Elever som er bosatt i Hedalen, må regne med skoleskys på opp til tre timer per dag dersom det etableres sentralskole i Bagn. Dette ble bekreftet av administrasjonen i møtet på Begnadalen den 5. februar 2015.

Avstand og topografi er helt annerledes her enn i nærmest enhver annen kommune i vår nærhet. En sentralskole kan bli plassert i det ene hjørnet av kommunen. I f.eks. Vang kommune, som er en av landets største kommuner i areal, er hele befolkningen plassert

innenfor 20 km i radius fra kommunesenteret. I Nord-Aurdal, Vestre- og Øystre Slidre er situasjonen den samme. På tross av dette har Øystre Slidre tre skoler i kommunen.

Konsekvensene av lange reiseavstander er ikke utredet. Her viser vi til [Barneombudet sin nettside](#):

Kommunen skal ta utgangspunkt i barnets beste i alle avgjørelser som berører barn. Det står i barnekonvensjonen artikkel 3. Barnekonvensjonen er inkorporert i menneskerettighetsloven og har status som norsk lov. Dersom andre hensyn veier tyngre enn barnets beste, skal dette fremgå av saken. Dersom prinsippet om barnets beste ikke har blitt utredet, kan det foreligge en saksbehandlingsfeil som kan føre til at vedtaket blir ugyldig. (...)

I [NOU 1995:18](#) omtales retten til skoleskyss. Her henviser man til Kirke- og undervisningsdepartementets veiledning i heftet N-4/85 om anbefalt tidsbruk til reise og ventetid ved skoleskyss. Det daværende Kirke- og undervisningsdepartement (nåværende Kunnskapsdepartementet) uttaler følgende:

Ved praktiseringen av grunnskoleloven har Kirke- og undervisningsdepartementet anbefalt følgende når det gjelder "akseptabel" tid underveis (reisetid + gangtid + ventetid én vei):

For 1.-3. klasse: inntil 45 minutter

For 4.-6. klasse: inntil 60 minutter

For 7.-9. klasse: inntil 75 minutter

Dette heftet er nå trukket tilbake. Barneombudet mener det er grunn til å stille spørsmål ved om anbefalingen var i overkant av hva som er barnets beste. Reisetid som overstiger det som i sin tid ble anbefalt, vil etter vår mening være i strid med barnets beste. Særlig gjelder det for de yngste elevene og funksjonshemmede elever. Når en skal vurdere barnets beste, må en i tillegg til tiden ta andre hensyn, så som veiens standard og kvaliteten og servicenivået på skolebussen.

Læringsutbytte og skolemiljø

Når reiseveien blir for lang, kan det gå ut over elevenes rett til et godt skolemiljø. Vi viser til opplæringsloven kapittel 9a. Elever som er slitne etter reisen, eller gruer seg til reisen, kan også få et redusert læringsutbytte. Dersom lang skyss på dårlige veier med dårlig transportmiddel går ut over læringsmiljøet, kan den i tillegg være i strid med opplæringsloven. Å tilbringe lang tid uten tilsyn på skoleskyss, kan også gi risiko for økt mobbing. Dette er skolens ansvar. Utdanningsdirektoratet har i [Rundskriv nr. 2-2010](#) presisert at retten til et godt psykososialt miljø også gjelder på skoleveien.

Rett til lek og fritid

Når elever bruker langt tid på skoleskyss, så vil det bli mindre tid til lek, hvile og fritidsaktiviteter. Dette er en rett som er hjemlet i [Barnekonvensjonen artikkel 31](#). Lang reisevei til skolen kan gå ut over denne retten.

Vi mener denne uttalelsen alene burde være tilstrekkelig grunn til å skrinlegge tanken om sentralskole for alle elever i Sør-Aurdal. Dersom det er noen offentlig instans som i denne saken på fritt og objektivt grunnlag skal kunne vurdere hva som er barnets beste, vil vi peke på Barneombudet.

Vi vil minne om Ringerike kommunes uttalelse om at avstanden fra Nes til Garthus er vel drøy, og avstanden til Bagn er uakseptabel. Når avstanden fra Nes til Garthus, langs

E-16, er vel drøy, hva skal man da benevne avstanden fra søre Hedalen til Bagn på til dels dårlige fylkesveger?

Tidligere skolesjef Kvarme konkluderte på 90-tallet med at avstanden fra Hedalen til Bagn var for lang til at det var aktuelt med sentralskole på Bagn. Avstanden er ikke blitt mindre de siste 20 årene. E-16 har blitt noe utbedret, men strekningen Hedalen-Begnadalen er fremdeles slik den var på 90-tallet og innebærer stadig risiko for omkjøring og forsinkelser.

Til tider opplever vi at skoleskyss er forbundet med mobbing av medelever, selv med korte reiseruter. Mobbing vil kunne tilta i omfang jo lenger reiseavstander en elev får. Slik adferd, bak i en buss, kan ikke alltid forhindres av sjåføren, som heller ikke har noe ansvar for barns opptreden på bussen. De som utsettes for trakassering, kan bli påført betydelige skader for resten av livet. Vi viser her til brosjyren [Sikker skoleskyss](#) (Trygg Trafikk)

Barnas stemme

[FNs barnekonvensjon artikkel 12](#) fastslår at barn har rett til å si sin mening, og at barnets mening skal tillegges vekt.

Et godt beslutningsgrunnlag er avhengig av at konsekvensene for barn og unge er godt belyst. I Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barns og unges interesser i planleggingen stilles det blant annet krav til at kommunen i en planleggingsprosess skal:

- a) vurdere konsekvenser for barn og unge
- b) foreta en samlet vurdering av barn og unges oppvekstmiljø for å innarbeide mål og tiltak i kommuneplanarbeidet
- c) organisere planprosessen slik at synspunkter som gjelder barn som berørt part, kommer fram, og at ulike grupper barn og unge selv gis anledning til å delta

Disse prinsippene gjelder i utgangspunktet saker som behandles etter plan- og bygningsloven, men er likevel særlig aktuelle ved vurdering av skolestruktur – der barna er de som blir mest berørt.

Samfunnsutvikling – på samme lag

Kommunen har en rekke roller, blant annet som myndighet etter flere lovverk, tjenesteprodusent, utbygger, grunneier, arbeidsgiver, demokratisk organ og *lokal samfunnsutvikler*. Vi ønsker å minne kommunestyret på denne siste rollen, og hvilke muligheter som ligger her. Lokalisering og utvikling av tjenestetilbud er kommunens sterkeste virkemiddel for samfunnsutvikling. Sør-Aurdal er en kommune med to dalfører og flere lokalsamfunn. Lokalsamfunnene har fått en sentral plass i hovedmålet i gjeldende kommuneplan for Sør-Aurdal:

I samarbeid med næringsliv, frivillige lag, organisasjoner o.l. skal Sør-Aurdal kommune videreutvikle et allsidig kultur- og idrettsliv og sine lokalsamfunn med Bagn som det funksjonelle kommunesenteret. Med de tilgjengelige ressurser skal kommunen gi det eksisterende næringsliv så gode rammebetingelser som mulig, samtidig som det samarbeides på alle plan (fylke, region) for å stimulere til utvidelser og nyetableringer. Arbeid, bolig, kultur og tjenestetilbud vil fortsatt være de viktigste forutsetningene for trivsel i Sør-Aurdal. Folk må i størst mulig grad få bo der de vil, og være sikre på at kommunal service når fram uavhengig av bosted, kjønn og alder. Kommunesenteret skal ha sentrale funksjoner, med livskraftige bygder med mest mulig service, også lokalt.

Skolen er helt sentral i lokalsamfunnet, og i et samfunnsutviklingsperspektiv er det naturlig at kommunen prioriterer gode skoler i lokalsamfunnene som det skal satses på. Dette er i tråd med vedtatte målsettinger i kommuneplan for Sør-Aurdal.

Vi vil fremheve at bygdene våre er attraktive bosteder. Når en barnefamilie velger å bo her, er det et verdivalg. Vi mener bygdene har det beste å tilby våre barn og unge. I Hedalen har vi en godt fungerende 1-10 skole, et rikt organisasjonsliv, høy grad av deltakelse og frivillighet og god utvikling i næringslivet. Vi har stor tro på framtida her, og vi trenger kommunestyret med på laget for å skape verdier også i framtida. Fortsatt skole 1-10 vil skape bærekraftig utvikling både sosialt, miljømessig og økonomisk.

Befolkningsutvikling

På Hedalen barne- og ungdomsskole er det for tiden 88 elever. 27 % av disse barna er ikke født i Hedalen. Elevtallet blir i mange kull høyere enn det fødselstallene skulle tilsi. Slik har det vært i mange år i Hedalen. Flere familier etterspør løpende opptak i barnehagen. Det vil kunne gi flere barn barnehageplass, og foresatte vil lettere kunne komme ut i arbeid.

Familie, bolig og arbeid er de viktigste flyttemotivene. Arbeid har imidlertid blitt noe mindre viktig enn det var tidligere. Attraktive lokalsamfunn og steds kvaliteter er stadig viktigere som bo- og flyttemotiv. Dette handler om trivsel på stedet, samhold, kultur, identitet og aktiviteter (jfr. [Bo- og flyttemotivundersøkelsen, 2008](#)).

Forutsigbarhet, tilgang på arbeidsplasser, kommunale tjenestetilbud og tilbud innen kultur, kirke og idrett er noen faktorer som kan ha betydning for bosetting i bygda. For at et sted skal være attraktivt å bo på, må det være et minimum av tjenestetilbud i rimelig nærhet. Fortsatt skole i bygda er avgjørende for vår framtid. Fjernes deler av, eller hele skoletilbudet, vil dette etter vår vurdering medføre redusert tilflytting og økt fraflytting.

Vi vil også peke på at Hedalen er den delen av Valdres som ligger nærmest Oslo. Når storbyen vokser og kommunikasjonen blir bedre, vil det være gode muligheter for at flere velger å bosette seg i denne delen av kommunen.

Rammetilskuddet for barn i aktuell alder utgjør mer enn kr 110 000 pr. år. Dette burde være et insitament for å forsøke å øke antall barnefamilier, i stedet for kortsiktig å skrape alt til beinet – med det resultatet at man går glipp av mulighetene for å skape vekst og utvikling – med tilhørende statlige overføringer og skatteinngang.

Sør-Aurdal kommune er dessuten en av de kommunene i landet som preges av forgubbing (jfr. SSB/Kostra). En forringelse av skoletilbudet vil virke aksellerende på denne utviklingen.

En frisk kommune i Valdres trenger friske innbyggere

God helse er å ha overskudd til å mestre hverdagens utfordringer (Hjort 1982). Kommunen skal gjennom å tenke «helse i alt vi gjør» legge til rette slik at flest mulig mestrer hverdagen. Et eksempel på dette er gode oppvekstvilkår for barn og unge og mer tid til familieliv ([NOU 1991: 10](#)).

En sentralskole i Sør-Aurdal medfører at en stor andel av elevene må tilbringe svært mye tid på buss. Dette er tid som kunne vært brukt til helsefremmende aktivitet. Barn bør være fysisk aktive i minst 60 min per dag.

Folkehelse skal være et hovedhensyn ved all areal- og samfunnsplanlegging ([St. meld nr. 16 2002-2003](#)). Vi etterlyser folkehelseperspektivet i vurderingene rundt valg av skolestruktur. Nasjonalt satses det for tiden på helsefremmende folkehelsearbeid, og vi mener skole i nærmiljøet gir stor helsegevinst, noe som igjen sparer kommunen for kostnader. Sør-Aurdal kommunes slagord "En frisk kommune i Valdres" trenger friske innbyggere!

Skolekvalitet

Vi er opptatt av at skolen vår skal gi undervisning av høy kvalitet. Små klasser gjør at resultater på eksamen og nasjonale prøver unntaksvis publiseres på Skoleporten.no. Kommunen har disse dataene, og det må etter vårt syn være mulig å offentliggjøre gjennomsnittresultater for de siste ti årene for skolen vår.

Vi viser til [rundskriv 5-2014 fra Utdanningsdirektoratet](#) om relevant kompetanse for å undervise i fag. Sommeren 2012 vedtok Stortinget at lærere som hovedregel skal ha relevant kompetanse i det faget han eller hun skal undervise i, se opplæringsloven.

Hedalen barne- og ungdomsskole har lærere med relevant og godkjent utdanning. Kommunen har nylig tilsatt ny rektor. Han har godkjent rektorutdanning. Det er viktig at rektor gis forutsigbarhet, tid og rom til å lede skolen i tråd med forventninger og krav [Utdanningsdirektoratet skisserer i dette notatet](#).

Det er en ubetinget styrke ved skolen vår at den omfatter 1.-10. trinn. Dette gjør det lettere å sikre at elevene til enhver tid kan få forsvarlig undervisning av lærere med relevant undervisningskompetanse. Vi ser at det også er positivt med samspill på tvers av aldersgrupper.

Alle forutsetninger er derfor til stede for at barna får god undervisning i hele grunnskoleløpet. Dette, sammen med gode oppvekstvilkår i trygge omgivelser, gjør sitt til at barna enklere vil tilpasse seg samfunnet og hva som vil møte dem når de i en alder av 15 år må forlate bygda for å bli en del av andre skolemiljøer.

Vi tillater oss å nevne at grunnskolen i Hedalen har en kvalitet som er på høyde med andre skoler i Norge. Tidligere elever ved HEBU er å finne i de fleste yrkesgrupper, hvor vi blant annet nevner: sjukepleiere, handverkere, jurister, lærere på alle trinn, leger, revisorer, byråkrater, ingeniører og kunstnere av forskjellige slag.

Randi Sæterstuen er leder i pedagogisk utvalg i Landslaget for nærmiljøskolen (LUFS). Fra nettsiden gjengir vi denne uttalelsen:

Michael Davidson, OECD analytiker, skriver i Pisakartleggingen 2009 at det i de nordiske landene er svært liten forskjell i læringsresultatene mellom de ulike skolene, store og små, by og land. I 2012 kom forskere ved Universitetet i Oslo med en undersøkelse som viser at det er en positiv effekt på læringsresultatet å gå i aldersblandede grupper, som de nettopp gjør i små skoler. I Sverige har de lagt fram resultater fra undersøkelser (2011) som viser at de som går i små klasser, oppnår bedre karakterer og jobbmuligheter enn de som går i store klasser. Undersøkelsen framhever at i små klasser får de raskere hjelp og har bedre konsentrasjon.

Skolelokaler og nærmiljø

Nærmiljøskolen gir muligheter for et godt samspill mellom skole og lokalsamfunn. Skolen er en møteplass som er med på å bygge et felles sosialt miljø, identitet og et godt lokalsamfunn. HEBU er et godt eksempel på dette.

Hedalen Skoles Venner har i samarbeid med kommunen gjennomført omfattende vedlikeholdsarbeider på skolebygg og samfunnsdel de siste fem årene. Venneforeningen har lagt ned ca. 2300 dugnadstimer. I tillegg har foreningen brukt ca. 350 000 kroner av egne, innsamlede midler. Kommunens epc-prosjekt medførte utskifting av 117 vinduer. I tillegg har kommunen sørget for nytt ventilasjonsanlegg i barnehage, sløydsal, tekstilrom, skolekjøkken og musikkrom. I årsbudsjett for 2015 er det satt av midler til å gjennomføre trafikksikkerhetsplanen. Kommunen har gjennom IKT Valdres oppgradert datautstyret betydelig og sørget for at skolen nå er koblet til fibernett.

Vedlikeholdsplanen som ble lagt fram for kommunestyret i forbindelse med siste budsjettbehandling, viser at skolebygningen generelt sett er i bra stand. Vi ser at behovet for vedlikehold på kommunal bygningsmasse er vesentlig større enn det vedtatte budsjett tillater. Under forutsetning av at skolen 1-10 består, har Foreningen Hedalen Skoles Venner tilbudt seg å fortsette sitt samarbeid med kommunen i årene som kommer.

Ingen skoler i Sør-Aurdal har nærmiljøområder som kan måle seg med de tilbudene Hedalen barne- og ungdomsskole har. Skolen har helt siden den ble åpnet samarbeidet med Hedalen idrettslag. Sambruk av ballbinge, fotballbaner, hoppbakker, lysløype, skileikanlegg og hockeybane er viktige for elevene, både i skolesammenheng og i fritid.

Skolen og samfunnsdelen er bygdas viktigste møteplass og en viktig arena for mange ulike aktiviteter. Ofte foregår mange aktiviteter på samme tid, så både samfunnsdelen og skolens areal er nødvendige for at lag og foreninger skal kunne fortsette med det positive arbeidet som gjøres. Derfor ønsker vi at både bygninger og området rundt skal bestå.

For oss framstår det som meningsløst å foreslå salg eller riving av hele, eller deler av skolebygningen. Lokalene må også i framtida brukes til skole, barnehage og samfunnshus.

Fritidsaktiviteter

Hedalen har mange fritidstilbud for barn og ungdom. Lang reisevei til skole vil bety redusert tid til å delta i tilbudene. Legges det opp til at fritidsaktivitetene i stor grad skal gjennomføres i Bagn, vil dette skape en helt uholdbar situasjon for hjemmene. Rasering av bygdas egne tilbud for målgruppen innen kirke, kultur og idrett vil bli en naturlig konsekvens.

Samspeillet mellom skole og lag/foreninger har i mange år ført til at nye generasjoner går inn i foreningslivet og viderefører dugnadsaktiviteter bygda er kjent for. Lag og foreninger ønsker å gi et tydelig signal om at det fortsatt skal være både barne- og ungdomstrinn ved skolen i Hedalen.

Barn må ha tid og mulighet for å delta i fritidsaktiviteter. Fritidsaktiviteter er en betydelig bidragsyter i sosialiseringprosessen og til å skape gagns mennesker.

Engasjement i lag og foreninger bidrar til god helse og kreativitet. Barn og ungdom får en rusfri og forebyggende aktivitet som også skaper tilhørighet og styrker identiteten.

SFO

Skolefritidsordningen er betydningsfull for dagens familier, hvor ofte begge foreldrene er i heltidsstillinger. Hvordan man har tenkt å organisere dette tilbudet, er ikke berørt, - så langt vi kan se.

Et dårlig SFO-tilbud vil være et klart budskap til denne gruppa av befolkningen om at her bør du ikke bosette deg.

Næringsliv og verdiskaping

Rundt en fjerdedel av kommunens innbyggere er bosatt i Hedalen. Det er registrert 53 foretak i bygda, og 42 av disse har egne ansatte. Til sammen sysselsetter det private næringslivet 170 personer, og foretakene har en samlet omsetning på ca. 180 millioner kroner. (Kilde Bisnode Credit)

Virksomhetene etterspør kompetanse innen blant annet hus- og hyttebygging, fritid, helse, regnskap, kontor, data, entreprenørvirksomhet, handel, transport og reiseliv. Landbruk er også en viktig næring, og fortsatt bosetting er avgjørende for å opprettholde og videreutvikle et aktivt landbruk.

Fjernes hele eller deler av grunnskoletilbudet i Hedalen, vil dette skape store utfordringer for virksomheter som ønsker å beholde ansatte / rekruttere nye medarbeidere. En negativ befolkningsutvikling kan også føre til redusert inntekter. Lokalt næringsliv og verdiskaping er viktig både fordi folk trenger arbeid, og fordi kommunen må ha skatteinntekter. Vi advarer sterkt mot å sette i gang en negativ utviklingsspiral som selvsagt i neste omgang vil ramme kommunens inntekter og muligheter til å gi innbyggerne forsvarlige tilbud.

Kommunens oppgave må være å skape forutsigbare rammevilkår som gjør at næringslivet i Hedalen, og resten av kommunen, kan videreutvikle seg. Det trenger Sør-Aurdal, og det trenger Valdres, hvor nedleggelse av virksomheter har preget nyhetsstoffet over lengre tid. Næringslivet i Hedalen tar til orde for økt samarbeid med kommunen om å nå felles mål.

Friskole/andre alternativer

Primært ønsker vi å satse fullt ut på den offentlige skolen. Uten at vi pr i dag vil utdype andre muligheter, så finnes det alternativer til den offentlige skolen, en rettighet som foreldrene kan velge å gjøre bruk av.

KS-rapporten vs. kommunesammenslåing

Rapporten fra KS-konsulent har sine forutsetninger og anbefalinger knyttet til bærekraft ut fra økonomiske betraktninger.

KS uttaler at å flytte ungdomstrinnet ved HEBU til SAUS er av liten økonomisk betydning. Utsagnet fra KS kom dessuten før kommunen innførte generell eiendomsskatt, hvilket ga kommunen et helt annet økonomisk grunnlag for sitt tjenestenivå.

Alle forutsetningene bygger på bæreevnen til Sør- Aurdal kommune, naturlig nok. Ut fra nåværende regjerings krav til kommunene om sammenslåing, frivillig eller med tvang, vil det ikke bli en kommune som heter Sør-Aurdal i rimelig nær framtid.

Nærhet til de store tjenestene som skole, barnehage og pleie- og omsorg er det viktigste for innbyggerne. Ekspertutvalget som har skrevet rapporten *Kriterier for god kommunestruktur* (Kommunal- og moderniseringsdepartementet mars 2014) anbefaler at organiseringen av disse tjenestene tas opp som tema i sammenslåingsprosessen, og at det eventuelt inngås avtaler mellom kommunene før sammenslåing skjer.

Eiendomsmarkedet

Et dalføre uten de sentrale tjenestetilbudene, så som barnehage, fullverdig grunnskole og SFO, vil ikke bli særlig attraktiv for tilflytting. Det vil bety at eiendomsprisene faller. Dette får betydning for dem som eier boligene i form av prisfall, og åpner for kjøpegrupper/leietakere med svakere økonomi, og som igjen kan få innvirkning på kommunens ressurser, både økonomisk og personellmessig.

Risikoen er dessuten til stede for massive klager på eiendomsskattetaksten fordi den skal reflektere omsetningsverdien i det aktuelle området.

Flerbrukshus/kulturhus

Flerbrukshus/kulturhus er medtatt som en forutsetning for alle alternativene som er nevnt i rapporten. Vi vil minne om møtet på Bagn i desember 2014, hvor i alle fall representanter fra Begnadalen og Hedalen ga klart uttrykk for at et slikt hus ikke sto på deres ønskeliste. Lag og foreninger i Hedalen uttrykker det såpass sterkt at de ikke ønsker at kommunen (eller en framtidig kommune) skal bruke betydelige midler til renter, nedbetaling av gjeld, drift og vedlikehold av et bygg av denne størrelsen. Avstanden er hindringen her, på samme måte som når det gjelder skolen. Vi vil prioritere å dyrke fritidsaktiviteter i bygda i dagens lokaler.

Vi ser likevel at Bagn er tjent med å erstatte C-blokka med noe annet for at også deres aktiviteter skal kunne ivaretas på en nøktern, men god måte. Likeledes er et nytt svømmebasseng på Bagn nødvendig både i skolesammenheng, men også for allmenhetens bruk.

Vi vil bli overrasket og skuffet dersom kommunestyret velger å prioritere kulturhus og idrettshall framfor å sørge for lovpålagte og gode tjenester der hvor folket bor.

Slagord og identitet!

Sør-Aurdal skal i følge slagordet være en frisk kommune. For å være et godt slagord må det være identitetsskapende, dvs. at innbyggerne skal kjenne seg igjen i innholdet. Slagordet må dermed fylles med meningsfylt og sannferdig innhold. I helsesammenheng vil det bety at det legges til rette for at befolkningen skal ha best mulig oppvekst- og levevilkår, som igjen skaper grobunnen for et godt nærmiljø. Friskhet innebærer også visshet og forutsigbarhet for folket som bor her.

Friskhet kan også bety å tørre, dvs. risikere noe for å oppnå noe.

Vi, dvs. utvalget som representerer hele Hedalen, mener at skole 1-10 er det beste virkemidlet for å oppnå vekst og utvikling, og den sikreste måten å tydeliggjøre identiteten ovenfor både dagens som framtidige innbyggere. En delvis, eller fullstendig nedleggelse av Hedalen barne- og ungdomsskole vil, slik vi ser det, medføre at begrepet friskhet gis et nytt innhold som tydeliggjør at et helt bygdesamfunn, med ca. ¼ av kommunens innbyggere, ikke skal omfattes av kommunens identitet.

Prosesen

Vi mener at det kan stilles spørsmål ved både grunnlaget og prosessen. Det kan bl.a. hevdes at høringsdokumentasjonen er ufullstendig, som vi innledningsvis har nevnt. På den andre side mener vi det er på tide å få en avgjørelse om skolestrukturen.

De som har eller måtte få Hedalen på sin ønskeliste om valg av bosted, må få svar om hva som vil vente dem når de kommer hit. Om skoletilbudet blir borte, eventuelt redusert, må dagens foreldre få vite hva framtida bringer, slik at de kan områ seg med hensyn til å flytte her fra. Skoledebatter har vært og vil alltid være av emosjonell karakter. Bygdestrid og mistenkeliggjøring taler sitt klare språk om at nå er det på tide å få en avgjørelse, dvs. i mars 2015, slik som forutsatt.

Uavhengig av rapporter og utredninger legger vi til grunn at partiene følger sine egne programmer, og vi ber om at skolestruktur ikke blir tema i antatt siste periode for Sør-Aurdal kommune.

Særlig om ungdomsskolen.

Vi har ikke fantasi nok til å forstå at politikerne mener at barn og unge skal transporteres med buss opp mot 100 km, og på det bruke opp mot 3 timer hver arbeidsdag, noe som tilsvarer 2 hele arbeidsdager pr uke.

Vi ser ikke bort fra at det vil bli fremmet et alternativt forslag om flytting av ungdomstrinnet ved HEBU til SAUS.

- Om det uforståelige skulle skje, oppfatter vi dette er ren symbolpolitikk uten langtidstenkning.
- Et slikt vedtak vil gi dominoeffekt og bety begynnelsen på slutten for skoledrift i Hedalen. Manglende tilflytting, sammen med fraflytting, vil fremtvinge en total nedleggelse av skoletilbudet innen få år.
- En avvikling av ungdomsskolen vil være en særs dårlig gave til ungdommer i Hedalen når man vet at etter å ha hatt transporttid på opp mot tre timer hver arbeidsdag i tre år, så venter nye tre år i videregående skole hvor man må bo hjemmefra i en alder av 15 år.
- Igjen viser vi til KS- rapporten, som er den mest objektive uttalelsen vi kjenner, som ikke anbefaler å legge ned ungdomsskolen i Hedalen. Vi oppfatter det meningsløst dersom politikerne mener at våre ungdommer i all framtid skal tilbringe to fulle arbeidsdager per uke på transport, når kostnadsbesparelsen for kommunen er så lav som kroner 260 000 per år. Dette alternativet er altså det minst virkningsfulle for kommunen, men av avgjørende betydning for et helt bygdesamfunn.

Det økonomiske gapet som KS beregner, ved nedleggelse av ungdomstrinnet, utgjør ikke mer enn rammetilskuddet for ca. 2-3 elever, og tar man hensyn til skatteinntektene av foreldrenes inntekt og utjevningssmidler fra staten, dreier dette seg antakeligvis om et nullspill eller økonomisk tap for kommunen.

Om høringsuttalelsen

Denne høringsuttalelsen fra Hedalen bygdeutvalg er utarbeidet med støtte fra lag, foreninger og næringsliv i bygda. Den 11. januar inviterte bygdeutvalget til åpent bygdemøte og informerte om høringsprosessen og forslag til hvordan høringsuttalelsen skulle utarbeides. 25. januar møttes lag, foreninger og næringsliv for å gå i gjennom utkast til høringsuttalelsen. Høringsuttalelsen ble signert den 22. februar av styret i Hedalen bygdeutvalg, lag, foreninger og næringsliv, i et åpent møte på Hedalen barne-og ungdomsskole.

Konklusjon

Vi viser til vårt sammendrag helt foran i høringsuttalelsen. Hele høringsuttalelsen og alle konklusjonene kan igjen sammenfattes i én setning:

La skolen og bygda leve!

Styret i Hedalen bygdeutvalg

 Vegard Vestrom	 Mari Olea Lie	 Øystein Fossholt
 Jostein Lie	 Marie Eikrem	

Nedenstående lag, foreninger og næringsliv tiltrer innholdet i høringsuttalelsen:

Bodil Østhus Psh
Hedalen Ungdomslag

Arnevid Aronson
Hedalen Idrettslag

Anne A. Fossholt
Hedalen Helselag

Frøde Uldjanstad
Ildjarnstad 4H

Per Jørud Pys
Hedalen menighetsråd

Zaufoya Bradda
Hedalen miniatyrskytterlag

Sigrid Haugen
Bautahaugens venner

Jan Jan
Foreningen hedalsfjella

Anne-Margrethe Witter
Hedalen kristne ungdomsklubb

Lisbeth Carli
Hedalen arbeiderlag

Helga Pedersenbakken
Hedalen løypelag

Jon U. Bakken
Hedalen jeger og fiskeforening

Ellen Swinde Oerlag
Hedalen musikkorps

Arne Brund
Hedalen sangkor

Mariann B. Bjørnstad
Hedalen kunst og husflidslag

Gunnar Heiene
Hedalen Normisjon

Harald Subke
Hedalen Røde Kors

Jone Skimstad
Hedalen skoles venner

Per Olav Jensen
Hedalen skytterlag

Janell diode
Salto

Anders Røysen
Stiftelsen Hedalen Montessoriskole

Magne Amund
Hedda Hytter AS

Børre Ovedt
Repr. Jord og skogbruk

Per Hauger Nordy
Joker Hedalen DA

Gunnar Sjøberg
Hedalen HandekANS

af hri
Hedalen bonde- og småbrukarlag